

Kürt Probleminin Çözümünde Özgürlükçü Bir Hukuk Perspektifi: Münazarat

İbrahim Kaygusuz

Giriş

Modernite ve uluslaşma süreçleri Osmanlı'dan cumhuriyete uzanan çatışmaların çoğuna kaynaklık etmiştir. 1913-14 Bitlis ayaklanması ile başlayıp günümüze dek süren uzun ve çalkantılı Kürt sorununun temelinde büyük bir dönüşüm projesi olan uluslaştırma süreci yatmaktadır. Yerleşik inanç ve değerlerle çatışan modernleşme ve uluslaştırma projeleri ile ilgili tarihin verdiği hüküm şudur: Modernite ve etnisite süreçleri yapıcı değil yıkıcı olmuştur.

Dinden uzak modern ve etnik millet hedefi dâhili çatışmaları tetiklemiş ve sıkıntı bugüne kadar artarak devam etmiştir. Çözümü krizin başladığı noktada aramak gerekmektedir. Bunun için çok dil, çok din ve çok renkli heterojen karakter, topluma yeniden kazandırılmalıdır.

Çözüme ait perspektif, Kürt halkının dini ve milli seciyelerini içerecek mahiyette olmalıdır. Bediüzzaman'ın Münazarat adlı eseri Kürt halkının bu seciyelerini doğru tanımlayıcı bir referanstır. Yeni Anayasa sürecinde bu referanstan sonuna kadar faydalanılmalıdır. Doğu ve Batı ikilemi yaşayan, şartların ve ideolojilerin empoze ettiği zihniyet çelişkilerine esir olan, yerel ve küresel değerler arasında uzlaşma kuramayan ve diyalog kültürünü hazmetmemiş bir perspektif çözümde yetersiz kalacaktır.

1-Osmanlı'dan Tükiye'ye ve

Dinden Etnisiteye Evrilen Toplum

Dünya tarihinin modernite ve uluslaşma süreçleri bir taraftan Osmanlı toplumunu transforme ederken diğer taraftan günümüze kadar sürecek olan

Milliyetçi akımların dünyayı sarstığı dönemler, Türkiye'nin otoriter yapı üzerine inşa edildiği dönemlerdir. Otoriterliğin dayattığı ideolojilerin başında katı laisizm ve milliyetçilik gelir. Yerleşik inanç ve değerlerle çatışan bu iki resmi ideoloji, halk ile devlet çatışmasını beraberinde getirdi.

sosyal çalkantılarımıza kaynaklık etti. Yüz yıldır can yakmaya devam eden Kürt problemi, Osmanlı'dan bugüne katlanarak devam eden bu çalkantıların başında gelir. Yeni Anayasa ile birlikte akliselimin devreye girmesi ve bu problemin tarihe mal edilmesi elzemdir.

Milliyetçi akımların dünyayı sarstığı dönemler, Türkiye'nin otoriter yapı üzerine inşa edildiği dönemlerdir. Otoriterliğin dayattığı ideolojilerin başında katı laisizm ve milliyetçilik gelir. Yerleşik inanç ve değerlerle çatışan bu iki resmi ideoloji, halk ile devlet çatışmasını beraberinde getirdi.

“Bu çatışmanın yansıdığı en önemli alanlardan biri, Türkiye'deki ulus inşa pratiğinin bir sonucu olarak karşımızda duran ve kendisini Türk etnik/ulusal kimliği içinde algılamayan, yalnızca seçkinlerle sınırlı olmayıp kitlesel bir hareket niteliği de taşıyan, Kürt kimliğine dayalı kültürel ve siyasi taleplerin karşılanma biçimidir” (Yıldız, 2010:9).

Kürtlerin de içinde bulunduğu Osmanlı toplumu, 1856'dan sonra çok dil ve sair heterojen karakterlerinden uzaklaştırılmıştır. Eşit vatandaşlık yolu ile Osmanlı halkı din, dil farkı tanınmadan ortak vatandaşlık bağı ile tek bir millet haline dönüştürülmek istenmiştir. Sonuçta çok din ve dile sahip olan Müslüman toplum İslam'dan uzaklaştırılmış ve etnik algı üzerine kurulu modern ulus haline dönüştürülmüştür. Böylece etnik kimlik din kimliğinden daha güçlü hale gelmiştir (Karpaz, 2011:12).

Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti devletine gelindiğinde ise, modern millet anlayışına paralel bir “Türk” milleti olgusu üretilmeye çalışılmıştır. Tarih kongreleri, halk evleri ve benzeri girişimlerle maddi yanları ağır basan yeni bir Türk milleti karakteri oluşturulmak istenmiştir. Bu süreçte Türk milletinin dışındaki halklar zorla “Türkleştirilmek” (Karpaz, 2010:11) istenmiş, Türklerin kendisi de dinden ve maneviyattan uzaklaştırılarak “yabancılaşma” sürecine mahkum edilmiştir.

Osmanlı toplumunda millet kavramı “din” e tekabül ederken uluslaştırma ve laisizm süreçleri bu kavramı dünyevi ve pozitivist bir karaktere doğru kaydırды. Kemalist ideoloji menfi milliyetçiliği ve dini aynı noktada birleştirme (Karpaz, 2011:15) yoluna giderek, İslam'a bir “Türk” (Karpaz, 2010:14) karakteri giydirme kurnazlığı yaptı.

Bu kurnazlık hem Müslüman Türklerde karşılığını bulamadı hem de ırkçı duyguları kışkırtılan Kürtlerde büyük bir nefreti beraberinde getirdi.

2-Münazarat'ın Te'lifi, İttihat ve Terakki İktidarı (1908-1918)

Osmanlı'dan yeni Türkiye'ye doğru ilerleyen süreci biraz daha yakın tarihi ile mercek altına alırsak; Genç (Jön) Türkler döneminde (1908-1918) milliyet ve kimliğin oluşmasında İslam'ın yeri çok tartışılmıştır. İslam'ın Türklüğü unutturduğunu iddia edenlerden, İslam-Türk, Türk-İslam sentezi yaklaşımlarına kadar birçok fikri akım bu zaman diliminde şekillenmeye başladı. Dönemin önemli figürlerinden olan Ziya Gökalp, etnik kimliğe olduğundan fazla önem vermiş ve Osmanlı'nın Türklerin milliyet hislerini körelttiğini iddia etmişti.

İlk ideolojik Türk hareketleri de başlangıç olarak bu tarihlere dayanmaktadır. Örneğin Meşrutiyetin ilanından dört ay sonra ilk Türk Derneği ku-

rulmuştur. Türk Yurdu Derneği ve dergisi, Türk Ocakları vb. sembol yapılanmalar hep bu dönemin ürünleridir.

Türk ırkçılığının yanında diğer kavimlere ait ırkçılık fikirleri; öte yandan İslamcılık ve Batıcılık gibi fikri akımların tohumları hep bu dönemde atılmıştır. Birbirine taban tabana zıt tüm bu fikri akımlar bugüne ait tartışmalarımızın da temel kaynağını teşkil etmiştir.

Dönemin bütün hadiselerine yakinen şahid olan ve bu dönemlere ait fikirler beyan eden Bediüzzaman Said Nursi'nin *Münazarat* adlı eserinin bu dönemin meyvesi olması çok manidardır.

Said Nursi, Osmanlı'nın çalkantılı dönemlerinde meydana gelen olaylar zincirini, zengin bir materyale dönüştürmüş ve bundan hareketle çok yönlü ve her döneme uyarlanabilecek Kur'anî düsturlar ortaya koymuştur. Said Nursi siyasi ve sosyal muhtevanın belirgin şekilde ön planda olduğu eski dönem metinlerinde büyük değişime maruz kalan dünyanın ve özellikle İslam âleminin sosyal ve siyasi yapısını derin analizlere tabi tutar. Said Nursi'nin bu metinleri kaleme aldığı dönemler Genç Türklerin iktidarda bulunduğu dönemlerdir.

Genç Türkler iktidarı ele geçirdikten sonra milleti, yani 1880'lerde ortaya çıkmış olan ve sonraki yirmi yılda hem Arap hem de Türk-Osmanlı seçkinleri arasında derin kökler salan Müslüman-Osmanlı milletini Türkleştirmek için hemen devlet aygıtını kullanmaya başladılar. Böylece olağanüstü zor bir çelişki ortaya çıkmıştı. Zira devlet Türk'tü ve yüzyıllarca İslam'a bayraktarlık yapmıştı.

“Genç Türk yönetimi, çok uzun yıllardır süren bu uygulamayı tersine çevirdi ve dili devletin bir asimilasyon aracı olarak kullanarak bu Osmanlı – Müslüman milletini Türkleştirmek için devleti kullanmaya karar verdi. Dolayısıyla, bir dizi Arap millî teşkilatının meydana çıkmaya başlaması tam da bu noktada, kabaca 1911–1914 yılları arasında oldu” (Karpaz, 2011:194).

Çok enteresandır 1911'den sonra Arapça konuşan vilayetlerdeki muhalif siyasi gruplar Arap milliyetçi gruplarına dönüştü ve Jön Türklerin Türkleştirme siyasetlerine karşı Arap milliyetçiliğinin bayraktarları haline geldiler. Balkan ve Ortadoğu ülkelerinin birçoğunda bu manzarayı görmek mümkündür.

“Osmanlı devletinin çok kültürlü yapısından koparak daha monolitik siyasi birlikler oluşturmaya çalışan her bir ulusal topluluğun müstakbel tarihçilerine daha eğitim sürecinin başında Osmanlı'yı mahkûm eden ya da en azından dışlayan bir tarih anlayışının verilmesi, yeni entitenin siyasi bilinci için bir zaruret olarak görülmüştür. Osmanlı döneminde daha şehir niteliği bile kazanmamış olan Kuveyt benzeri ülkelerin ders kitaplarında Osmanlı'ya ayaklanan ulusal kahramanlardan bahsedilmesi buna ilginç bir misal teşkil edebilir. Benzer örnekler Balkan ve Ortadoğu ülkelerinin tarih anlayışlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır” (Davutoğlu, 1999:5-6).

Türkiye Cumhuriyeti özelinde meseleye baktığımızda da bugüne ait etnik problemlerimizin temelinde böyle bir tarihi geri plan mevcuttur. Jön Türklerle başlayan ırkçı süreç Kemalist rejim ile mutlaklaştırılmış ve etnisite problemini derinleştirerek arttırmıştır.

Bu mutlaklaştırmalar en çok din ve dil özelinde yoğunlaşmıştır. Din özelinde Müslümanlar, dil özelinde de Kürtler hedef alınmıştır.

*Said Nursi,
Osmanlı'nın
çalkantılı dönem-
lerinde meydana
gelen olaylar
zincirini, zengin
bir materyale
dönüştürmüş ve
bundan hareketle
çok yönlü ve her
döneme uyarla-
nabilecek Kur'anî
düsturlar ortaya
koymuştur.*

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu iradesi Jön Türklerin siyasal uzantısı olan İttihat ve Terakki kadrosu idi. Bu kadro Türkiye'yi bir ulus devlet olarak kurdu. Din etnisite ve dil özelinde korkular taşıyan bu kadro, korkularının yansımaları olarak farklılıkları yasaklama yoluna gittiler. Türkiye'nin asker, rejim, başörtüsü, hukuk vb. bütün alanlarda yaşadığı travmaların temeli bu korkulara dayanmaktadır.

3-Etnisitenin Din ve Dil Özelindeki İzdüşümleri

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu iradesi Jön Türklerin siyasal uzantısı olan İttihat ve Terakki kadrosu idi. Bu kadro Türkiye'yi bir ulus devlet olarak kurdu. Din etnisite ve dil özelinde korkular taşıyan bu kadro, korkularının yansımaları olarak farklılıkları yasaklama yoluna gittiler. Türkiye'nin asker, rejim, başörtüsü, hukuk vb. bütün alanlarda yaşadığı travmaların temeli bu korkulara dayanmaktadır.

Bu milletin bin yıllık sermayesi olan din, İttihat ve Terakki'nin bozuk kısmının (CHP kadroları) en büyük korkusu oldu. 1920'den 1950'ye kadar bu ülkenin kaderine hükmeden CHP ve onun başındakiler hep dinin karşısında oldular. Başta Mustafa Kemal olmak üzere İsmet İnönü ve bugüne kadarki bütün kadrolar tavır, tutum ve icraatlarında dini, hayatın bütün alanlarından silme gayreti içinde oldular.

Dil meselesi de bu korkunun tabii bir uzantısıydı. Bugün Türkiye'nin başını ağrıtan terör olaylarının psikolojik zemininden çıkarak dil meselesine böyle bir zaviyeden bakmak gerekmektedir.

“Dil insanın insan olarak var oluşunun vazgeçilmez bir parçası. Havadaki oksijeni teneffüs etmemiz, benzerleri ile ünsiyet kurmamız kadar doğal. Kürt sorununun temelinde Kürtçe sorunu var. Kürtçe sorunun çözümü menzili ise anadilde eğitime uzanmak zorunda. “Anadilde eğitim” yerine “çift dilli eğitim” ve “anadilin eğitimde kullanılması” kavramları ile yelpazeyi genişletmek mümkün. İnsani bir ihtiyaç karşılanmayınca sosyal bir soruna dönüşüyor. Sosyal sorun çözülmedikçe siyasal düzeye taşınıyor. Siyasal düzeyde işler kilitlenince basınç birikmeye başlıyor. Kürt sorunu bütünüyle bu basıncın tezahürlerinden oluşmuyor mu?” (Türküne, 2011:72-73).

“Dil, modern çağ milliyetçiliğinin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadı. Osmanlı devletinde resmi iletişim dili Türkçeydi, fakat ulusal bir simge veya yönetici grubun dili olmak gibi özel bir değere sahip değildi” (Karpat, 2011: 191).

Osmanlı devleti Türkçeyi ne müslimlere ne de gayr-ı müslimlere empoze etmemiştir. (Karpat, 2011:12). Arapça bütün Müslümanların ortak ibadet dili iken devlet katında anadil Türkçe olmuştur.

İslam ümmeti içinde zaman zaman diller arasında çatışmalar (Şuubiyeye) olmakla birlikte bu çatışma din, kültür ve hayatın merkezine yansımamıştır. Arapça ve Farsça arasındaki çatışma böyle bir çatışmadır; fakat dil etrafında dönen kavmi-milli bir çatışmadır.

4-Kürt Halkı ve Seciye-i İslamiye

Bediüzzaman muhitin insan ahlakı üzerindeki tesirinden bahseder. İbn-i Haldun da hava ve iklim şartlarının insan ahlakı, seciyesi, ruh yapısı ve buna bağlı hal ve hareketleri üzerinde tesir ettiğini ifade eder.

Herkes dünyaya kendi penceresinden bakar. İçinde yaşanılmayan ve ruhuyla temas kurulmayan bir muhitin şekillendirdiği milliyet ve ona mensup kişilik hakkında uzaktan yorum yapmak doğru değildir. İnsanların sevgisini ruhunda hissettiği, acılarını paylaştığı yer dünyaya gözlerini açtığı yerdir. Lisan-ı maderzade bu kaynaklardan beslenir. Bediüzzaman Münazarat'ında Kürtçe

düşündüğünü, Türkçe ve Arapça yazdığını söylerken tercüme yapan hayalin dahi kalbin sözünü iyi anlamadığını söylemektedir. Dolayısıyla bir şeye doğru anlam vermenin yolu o şeyi yaşamaktan geçer.

Yirmi Dokuzuncu Mektup'ta "Milyonlarla efradı bulunan ve binler seneden beri milliyetini ve lisanını unutmayan ve Türklerin hakiki bir vatandaşı ve eskiden beri cihad arkadaşı olan Kürtlerin" (Nursi, 2007:730) varlığına dikkat çeken Bediüzzaman Hazretleri Kürtlerin seciyelerinin "İslamiyet" ile şekillendiğini açıkça söylemektedir. Kürtlere yönelik bu anlamdaki cümlesi şöyledir: "Sizler bedevî olduğunuzdan ve fitrat-ı asliyeniz, oldukça bozulmamış olduğundan, İslâmiyet'in kudsî milliyetine daha yakınsınız" (Nursi, 1999:66-67).

Hazreti Ömer döneminden itibaren İslamiyet'i kabul eden ve bugün yüzde 99'u Müslüman Kürtlerin yaşadığı coğrafya İslam dünyasının asli coğrafyası olduğu gibi Kürt halkı da İslam ümmetinin asli unsurlarından biridir. Bu durumu bilmek için Kürt toplumunu yakından tanımak gerekmektedir.

Kürt halkının irfani temelleri Mele' Ahmed-i Hani, İdris-i Bitlisi, Mevlana Halid-i Bağdadi ve Molla Ahmed-i Ceziri gibi değerlere dayanmaktadır. Değerli fakat sahipsiz kalan bu kavmin irfanı bugün Said Nursi ile şekillenmeye başlamakta ve asliyetine kavuşmaktadır. Dolayısıyla Kürt probleminin çözümünde Said Nursi'nin çözüm önerileri önem arz etmektedir. Bediüzzaman'ın Kürt reçetesi olan "Münazarat eseri Kürt probleminin çözümünde bu anlamda felsefi bir temel olmalıdır.

İslamiyet yerine Türkçülük perdesi altında dinsizlik empoze eden Kemalizm, Kürtlerin İslami seciyelerini tanımak yerine keyfi hareket etti, "inkâr" modelini seçti ve bugünkü tabloya sebebiyet verdi. Geçiş dönemine girdiğimiz bu yeni Anayasal süreçte, Cevdet Paşa'nın dediği gibi dengemizi kaybetmeden yürümeyi becermemiz ve eşitler arasında adil dağılım yapmamız gerekmektedir.

5-Çözüm Perspektifinde Hukuksal Çerçeve

Yeni anayasal süreçte Kürt problemi özelinde çözüme yönelik öncelikli husus, anayasal ve yasal dayanakların temel felsefeleridir. Felsefi temeller, anayasaların bakış açılarını ve içeriklerini şekillendirerek onlara ruh verirler. Yeni anayasal süreçte Kürt problemi özelinde din ve sosyoloji devreye girerek ona bir bakış açısı ve ruh vermelidir.

Yeni anayasanın Kürt problemine dair bakış açısının dinden dile, tarihten kültüre ve etnisiteden coğrafyaya uzanan geniş bir yelpazesi bulunmaktadır. Din ve dil bu geniş yelpazenin önemli sacayaklarını oluşturmaktadır. Bölgenin kültürel, dini ve sosyal dayanaklarını iyi bilen Said Nursi'nin Kürt reçetesi olan Münazarat adlı eseri yeni anayasanın bakış açısına önemli katkılar sağlayacaktır. Tarihi tecrübeye ait bir bakış açısından sonra Said Nursi'nin yaklaşımını anlamaya çalışacağız.

Osmanlı devletinde milletlerin ve etnik grupların hukuksal konumlarına baktığımızda zımmi statüsündeki ehl-i kitap ve Müslüman topluluklar uygulamaların merkez üssü olmuşlardır. Balkanlar ve diğer fethedilen bölgelerde uygulamalar "hareket serbestisi" ne dayanmaktaydı. Kur'an'ın Hucurat Suresi'nin 13. Ayeti farklı milletlerin ve aşiretlerin varlığını salık vermekte idi. Millet kelimesi ümmet anlamına geliyordu ve rekabeti körükleyecek siyasi bir karşılığa (Karpas, 2011:150-151) sahip değildi.

"Milyonlarla efradı bulunan ve binler seneden beri milliyetini ve lisanını unutmayan ve Türklerin hakiki bir vatandaşı ve eskiden beri cihad arkadaşı olan Kürtlerin" (Nursi, 2007:730) varlığına dikkat çeken Bediüzzaman Hazretleri Kürtlerin seciyelerinin "İslamiyet" ile şekillendiğini açıkça söylemektedir.

“Kürt meselesinin Türkiye Cumhuriyeti özelindeki evrimine baktığımızda, demokratik siyaset açısından katedilen uzun ve girift merhaleleri ayırd etmek mümkündür. Bugün bu meselenin ‘siyasi’ çözümünde, bağımsızlıktan federalizm ve öz-yönetime kadar her türlü siyasal çözümün konuşulabilir hale gelmiş olması, Türkiye’de demokratik olgunluğun ulaştığı düzeyi göstermesi bakımından önemlidir”

Ümmet için referans teşkil eden bu tutum kıyas yolu ile diğer ehl-i kitaba da yaygınlaştırılmış ve “hareket serbestisi” bütün Osmanlı coğrafyasına yaygınlaştırılmıştır. Bu bağlamda Musevi ve Hıristiyan azınlıklara “tanınma” sağlanmış, hatta bundan hareketle kendi kaderlerini bile tayin etme hakkı verilmiştir.

Daha detaya inildiğinde ümmet çerçevesi içinde kabul edilen etnik ve toplumsal grupların hem varlığı hem de farklılığı ayrıca kabul edilmiştir. Korumuz özelinde Kürtlerin etnik ve toplumsal grup olarak varlıkları “kara millet, boz millet” tanımlaması ile kabul edilmiştir. Türkmenler de bu tanımlamanın muhatapları olmuştur.

Türkiye’nin bugün problem alanı olarak karşısında bulunduğu doğu ve güneydoğu coğrafyası katı milliyetçi akımların Avrupa coğrafyasını istila ettiği dönemlerde huzurlu bir ortam yaşıyordu. Fransız Milli Eğitim Bakanlığı adına gelerek bölge hakkında veri toplayan Binder, raporunda bölge ile ilgili olarak şunları kaydeder: “Bütün köylerden her biri, aynı dini mezhepten olan ailelerin bir araya gelip töre, tip ve dil olarak komşu köyden bütünüyle ayrı bir birim oluşturmasıyla meydana gelmiştir: Ermeniler, Keldaniler, Kürtler ve Nasturilerden her biri bütünüyle farklı bir yaşam tarzına sahiptir” (Mardin, 1994:76).

Bu bölgede 19.yy’ın ikinci yarısına kadar etnik ve dini gruplar yan yana yaşamaya devam ettiler. Bu yanyanalığı sağlayan temel kaynak İslam dinidir. İslam dininin bu geniş hoşgörü ufku bugünkü Kürt probleminin çözümünde temel dayanak olmalıdır. Çünkü: “Bugün hangi fikri, politik ve askerî düzeyde cereyan ediyorsa etsin, Kürt sorunu eğer kalıcı bir zemine oturacaksa, gelip dayanacağı ana meselelerden biri “İslam konusu” olacaktır. Ortadoğu’nun genelinde olduğu gibi Türkiye’de veya Kürtlerin yaşadığı coğrafyada sosyo-politik olayları derinden belirlemekte olan İslam faktörünün payı yeterince anlaşılmasından ve hak ettiği önemde ele alınmadan soruna kalıcı bir çözüm bulunamaz. Bunun somut örneği Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi ve bugün içeride yaşamakta olduğu derin sorunlardır. Kürtler İslam ümmetinin parçasıdır, yaşadıkları coğrafya sadece Ortadoğu’nun değil, İslam âleminin tam kalbidir. Laik Kürt aydınları kendilerini bu dünyadan ayrı üniteler görse bile, bölgenin tarihi, coğrafyası, ana kültürel kodları, içine girdiği yeni inşa mecrası ve öngörülebilir gelecek açısından İslam dünyası onları kendinden ayrı, bağımsız göremez. Dolayısıyla kalıcı çözüm İslamî çerçevede ve Müslümanların tarihsel tecrübesinde aranıp bulunacaktır. (Bulaç: 2011)

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşananlar tarafsız bir analize tabi tutulursa bugüne ait çözümlerin ipuçları ortaya çıkar. Yeni devleti ulus mantığı üzerine inşa edenler ideolojik ve ırkçı dayatmalar bugüne ait problemlerimizin kaynağı oldu. Bediüzzaman’ın ifadesi ile “fıkri hürriyetin” egemen olduğu ve “hareket serbestisi” nin şahane uygulandığı dönemlerden yasakçı ve buyurgan dönemlere geçiş derin travmalara sebep oldu.

Bugün gelineen noktada bir tutum değişikliğine gitme iradesinin mevcut olduğu görülmektedir. “Kürt meselesinin Türkiye Cumhuriyeti özelindeki evrimine baktığımızda, demokratik siyaset açısından katedilen uzun ve girift merhaleleri ayırd etmek mümkündür. Bugün bu meselenin ‘siyasi’ çözümünde, bağımsızlıktan federalizm ve öz-yönetime kadar her türlü siyasal çözümün konuşulabilir hale gelmiş olması, Türkiye’de demokratik olgunluğun ulaştığı düzeyi göstermesi bakımından önemlidir” (Yıldız, 2010:10)

Tutum değişikliği ivedilikle somut eylemlere dönüşmelidir. Halkın % 95'inin temsil edildiği bu meclis "kurucu meclis" rolünü oynamalı ve iradesini Kürt meselesine geri dönölmez bir neşter vurmalıdır.

6- Münazarat'ın Özgürlükçü Teklifleri

Kürtlerin içinde doğan ve bölgenin bütün sosyal dayanaklarını iyi bilen Bediüzzaman'ın Münazarat'ı çözüme dair özgür perspektifler sunmaktadır. Bunların bir kısmını ana başlıklar halinde şöyle sıralamak mümkün:

-Hürriyet fikri coğrafyamıza hakim kılınmalıdır. Münazarat, "özgürlük" kavramı üzerine inşa edilmiştir.

-Doğu ve güneydoğu bölgesi Kürtleri marifet, fazilet, meşrutiyet ve medeniyet yolunda ilerletecek eğitim yuvaları ile donatılmalı ve bu yuvalar kalkınmanın tohumlarını atmalıdır.

-Orta ve yüksek öğretimde Medresetü'z-Zehra projesi paralelinde somut adımlar atılmalıdır.

-Kuvvet yerine ilim, istibdat yerine "şefkat" ve "şeffafiyet" esas olmalıdır. Silahlar susmalı, silahların yerini kitaplar almalıdır.

-Eski hal muhal, ya yeni hal ya da izmihlal. Devlet kör ideolojilere ve etnik statükolara mahkum edilmemelidir, doğru yönde değişim ve yenilik Anayasasının bütün maddelerine sindirilmelidir.

-Müsbete odaklanılmalı ve herkes birbirine iyi duygularla yaklaşmalıdır.

-İletişimi sağlayacak sağlam kanallar açılarak Kürtler daha yakından tanınmalıdır. Bu uygulama hem önyargı problemini ortadan kaldıracak hem de menfi propagandaların önünü kesecektir.

-Bütün Kürtleri içine alacak doğru örneklemeler ve temsil edici gruplar seçilerek uzun vadeli istişareler yapılmalıdır.

-Talep sorunu ortadan kaldırılmalıdır. Bunun için korkular izale edilmesi ve her türlü talebi dile getirebilmenin kanuni yolları açılmalıdır.

-Anadil problemi çözülmeli ve anadilde eğitim hakkı sağlanmalıdır. Bu en büyük psikolojik bariyerin aşılması anlamına gelecektir.

-Milliyet, İslamiyet manasında anlaşılmalı ve ulus devletin ırkçı mantığı terk edilmelidir.

-Birlikte düşünmenin yolları açılmalı ve birlikte hukuk, demokrasi, barış ve adalet üretmenin kanalları açık bırakılmalıdır. Yeni Anayasa bu birlikteliğin ilk meyvesi olmalıdır.

-Anayasalar halkın düşünce, istek ve ihtiyaçlarının tercümanı olmalıdır.

-Yönetimde uygulamaların sağlıklı olabilmesi için; tecrübeli, çalışkan, vicdanlı ve mütefekkir insanlar yeterli sayıda olmalıdır.

-Kürtlerin varlığı ve saadeti Türk milletine bağlıdır. İki birlikte iyi bir insan olurlar. Bu duruş yeni Anayasasının ruhuna işlenilmelidir.

-Türk ve Kürt milletinin birlikteliği iki milletin arasındaki muhabbetle kaimdir. Bu muhabbeti tesis edici maddi ve manevi müesseseler ivedilikle devreye konulmalıdır.

-İslamiyet insanîyet-i kübradır. Kürtler İslam'ın ayrılmaz bir unsuru, Türkler ise bin yıllık bayraktarı ve mücahit ordusudur. İki yüce milletin ortak payda olan İslamiyet, yeni anayasasının temel paradigması olmalıdır.

Doğu ve güneydoğu bölgesi Kürtleri marifet, fazilet, meşrutiyet ve medeniyet yolunda ilerletecek eğitim yuvaları ile donatılmalı ve bu yuvalar kalkınmanın tohumlarını atmalıdır.

Orta ve yüksek öğretimde Medresetü'z-Zehra projesi paralelinde somut adımlar atılmaktadır.

KAYNAKLAR

- BULAÇ, Ali (2011), Kürtlerin Acısını Hissetmek 1-2, 24-27 Ekim 2011, Zaman Gazetesi
- DAVUTOĞLU, Ahmet (1999), Tarih İdraki Oluşumunda Metodolojinin Rolü: Medeniyetler Arası Etkileşim Açısından Dünya Tarihi ve Osmanlı, Divan Dergisi, 199/2, İstanbul
- KARPAT, Kemal H. (2011), Osmanlı'dan Günümüze Ortadoğu'da Millet, Milliyet, Milliyetçilik, Timaş Yayınları, İstanbul.
- KARPAT, Kemal H. (2010), Osmanlı'dan Günümüze Elitler ve Din, Timaş Yayınları, İstanbul.
- MARDİN, Şerif (1994), Bediüzzaman Said Nursi Olayı, Modern Türkiye'de Din ve Toplumsal Değişim, İletişim Yayınları, İstanbul
- NURSİ Bediüzzaman (1999), Münazarat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.
- NURSİ Bediüzzaman (2007), Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.
- TÜRKÖNE, Mümtazer (2011), Mankurtlar Küçük Türkiye Milliyetçiliği, Etkileşim Yayınları, İstanbul
- YILDIZ, (Ahmet (2010), Ulus Devletin Bunalımı Federalizm ve Kürt Meselesi, Etkileşim Yayınları, İstanbul

Özet

Modernite ve uluslaşma süreçleri Osmanlı'dan cumhuriyete uzanan çatışmaların çoğuna kaynaklık etmiştir. Bugün derin bir şekilde yaşadığımız Kürt sorununun temelinde büyük bir dönüşüm projesi olan uluslaştırma süreci yatmaktadır. Modernite ve etnisite süreci bizim ülkemiz için yapıcı değil yıkıcı olmuştur. Bu çalışmada din dışı modernlik anlayışı ile etnik politikaların doğurduğu Kürt sorununa özgürlükçü bir yaklaşım olarak önerilen Münazarat'ın konuya bakış açısı irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kürt sorunu, modernite, uluslaşma süreci, din, dil, eğitim

Abstract

Modernity and nation-building processes has been the source of many conflicts from the Ottoman Empire, to the republic. Today, on the basis of the Kurdish problem which we live in a deep way lies the process of a major transformation, nation-building process. The process of modernity and ethnicity have been destructive, not constructive for our country. In this study, Münazarat's libertarian point of view to the Kurdish problem which caused by non-religious understanding of modernity and ethnic policies, will be examined.

Key words

Keywords Kurdish problem, modernity, nation-building process, religion, language, education